

SIMPOZIONUL INTERNAȚIONAL „EXPLORĂRI ÎN TRADIȚIA BIBLICĂ ROMÂNEASCĂ ȘI EUROPEANĂ”

Ediția a IX-a, Iași, 9-11 mai 2019
Sesiunea de deschidere

Participanți: Î.P.S. dr. Teofan SAVU, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei; prof. dr. Adriana Zaiț, Directorul Departamentului de Cercetare Interdisciplinar – Domeniul Socio-Uman, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași; prof. dr. Ion Vicovan, Decanul Facultății de Teologie Ortodoxă „D. Stăniloae”, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași; prof. dr. Eugen Munteanu (moderator).

Oaspeți de onoare: acad. prof. univ. dr. dr. h.c. Michael METZELTIN, Österreichische Akademie der Wissenschaften; prof. dr. Andrés Enrique ARIAS, Departament de Filologia Espanyola, Moderna i Clàssica, Universitat de les Illes Balears; acad. prof. dr. Andrei Eșanu, cercet. șt. dr. Valentina Eșanu, Academia de Științe a Moldovei.

Eugen Munteanu: Stimați prieteni, înainte de a începe oficial, vă invit să cântăm împreună „Hristos a înviat!”

(Se cântă „Hristos a înviat!” Î.P.S. Teofan Savu acordă binecuvântarea.).

Eugen Munteanu: Înalt Prea Sfinția Voastră, Părinte Teofan, preacuvioși părinți, stimați colegi, deschidem astăzi, cu discreția care ne caracterizează, cea de-a noua ediție a simpozionului nostru anual „Explorări în tradiția biblică românească și europeană”. Este a noua ediție, prin urmare se conturează deja o mică tradiție la Iași în domeniul acesta pentru unii încă foarte nou în spațiul universitar, cel al studiului Sfintei Scripturi dintr-o perspectivă academică. Organizatorii acestui colochiu sunt: Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, prin Centrul de Studii Biblico-Filologice „Monumenta linguae Dacoromanorum”, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Asociația de Filologie și Hermeneutică Biblică din România și Mitropolia Moldovei și Bucovinei. De aceea, nu întârzii să mulțumesc în mod special părintelui mitropolit Î.P.S. Teofan Savu pentru sprijinul foarte precis, generos, pe care îl acordă desfășurării simpozionului nostru atât prin oferirea infrastructurii elegante a Mitropoliei, cât și prin sprijinul material concret pentru

desfășurarea acestui colocviu. Acest lucru dovedește un lucru care pe mine mă impresionează și mă emoționează, și anume că, atunci când Maica Biserică – ca să spunem așa, mai sentimental – are mijloacele, nu ezită, prin reprezentanții ei, să se implice în chestiunile culturale, mai mult sau mai puțin laice. De asemenea, trebuie să mulțumesc, înainte de a spune câte ceva oaspeților noștri, colegilor mei, membri în comitetul de organizare. Este vorba de dr. Iosif Camară, care a fost de data aceasta secretarul comitetului și este pentru oaspeții noștri străini persoana de contact cea mai cunoscută, apoi părintele dr. Hrisostom Rădășanu, îi mulțumim că dumnealui s-a implicat de câte ori a fost nevoie în ceea ce era de făcut, apoi colegele noastre Ana Catană-Spenchiu, Mioara Dragomir, Ana-Maria Gînsac, Maria Moruz, Mariana Nastasia, Mădălina Ungureanu. Suntem fericiți că putem contribui atât de modest cât o facem, dar destul de vizibil, după părerea mea, la prestigiul Universității. Și suntem fericiți că nu ne facem altceva decât datoria față de *alma mater*, față de Universitatea noastră, a tuturor celor care organizăm acest colocviu. Îi mulțumim pentru prezență domniei sale doamnei Adriana Zaiț, Directorul Departamentului de Cercetare Interdisciplinar – Domeniul Socio-Uman.

Înalt Prea Sfinția Voastră, stimați colegi, toți cei de față suntem niște privilegiați. Aparținem mediului academic, suntem filologi, istorici, teologi, suntem niște privilegiați, fiindcă avem un obiect de cercetare foarte generos. Sfânta Scriptură este un întreg continent. Ea de bune decenii a ieșit din sfera strictă a studiului confesional și interesează mediile academice ca disciplină în sine. Chiar în sală am avut și în anii trecuți și avem și astăzi invitați din diferite centre din Europa, în care studiul sistematic al Bibliei, în special cel din perspectivă istorică, ce ține de editarea textelor vechi, de compararea lor, de digitalizarea lor, este peste tot prezent. Este norocul nostru, al celor care ne-am asumat acest domeniu de studiu, avem o vizibilitate mai mare decât o temă oarecare, care poate fi importantă, dar mai puțin vizibilă, avem de la început avantajul unei tradiții foarte îndelungate, nu e vorba numai de sfânta tradiție a Bisericii noastre, ci și de micile tradiții care s-au creat în ultimele secole cu privire la studiul Sfintei Scripturi. Este foarte apreciat astăzi și la modă chiar să fii interdisciplinar. Noi ne bucurăm de faptul că studiul Sfintei Scripturi este interdisciplinar prin natura lui și dintotdeauna, pentru că nu poți înțelege cu adevărat, după părerea mea, înțelesurile spirituale ale Sfintei Scripturi dacă nu ai și o pregătire filologică și, invers, nu poți pătrunde tainele istorico-filologice ale textelor dacă nu ai în vedere tot timpul, în fiecare moment, că ai de-a face cu un text inspirat care are o vechime de milenii și care este permanent proaspăt. Prin urmare, e un câmp de cercetare extrem de divers, iar cele patru secții ale noastre, „Istoria receptării textului sacru”, „Hermeneutica biblică”, „Problematika filologică” și „Problematika traductologică”, sunt numai o parte dintre problemele cele mai importante și mai apropiate de preocupările noastre filologice. Înainte de a-l ruga pe Înalt Prea Sfinția Sa, Părintele Teofan, să ia cuvântul, aș vrea să vă mai spun câteva cuvinte referitor la ceea ce apreciez inițial că

va fi această ediție și să fac și un scurt bilanț pentru colegii mai tineri sau pentru cei care vin pentru prima dată. Suntem, prin urmare, la ediția a noua. Anul acesta, colocviul este internațional, întrucât s-au înscris și sunt prezenți referenți, oameni de știință, oaspeți de onoare, participanți din mai multe țări, din Germania, Spania, Austria, Franța, Anglia, Ucraina, Rusia. De asemenea, este de remarcat că între oaspeții noștri notabili, pe lângă colegi care vin de mai multă vreme și pe care îi putem numi prieteni ai noștri, cum sunt profesorul Metzeltin, profesorul Dahmen, profesorul Eșanu, profesorul Mihai-Alin Gherman, doamna Iraida Condrea, profesorul Colțun, doamna Felicia Dumas, profesorul Mihai Vladimirescu, doamna Anca Crivăț, avem și cercetători mai tineri. Avem, prin urmare, și vreau să subliniez, și un specialist care vine pentru prima dată, prof. dr. Andrés Enrique Arias, Universitat de les Illes Balears, specialist în studiul Bibliilor spaniole, despre care voi avea prilejul să spun mai multe atunci când își va prezenta comunicarea. Deci, după cum se anunță în program, ne putem aștepta la o întâlnire rodnică ce se va concretiza într-un volum consistent, în așa fel încât vom aduce încă o părticică, o cărămidă la sporirea orizontului de cunoaștere a acestui ocean de semnificații care este textul Sfintei Scripturi.

Un scurt bilanț, și cu aceasta mă apropui de sfârșitul introducerii. Simpozionul acesta a fost întemeiat acum nouă ani, odată cu întemeierea Centrului de Studii Biblico-Filologice „Monumenta linguae Dacoromanorum”; în același an, s-a întemeiat și Asociația de Filologie și Hermeneutică Biblică din România, aceștia sunt cei doi piloni instituționali pe care ne bazăm în organizarea acestui colocviu. În acest timp, s-au concretizat nouă ediții ale simpozionului, opt volume publicate. De asemenea, grupul nostru de cercetare editează o revistă în limbi străine, cu această tematică, intitulată „Biblicum Jassyense”. Obiectivul științific l-am finalizat. Fosta conducere a Universității a avut clarviziune, în 2009 era, ca și astăzi, foarte greu să întemeiezi un centru de cercetare nou. Sunt bucuros să remarc aici prezența domnului profesor Gheorghe Popa, care a fost întotdeauna alături de proiectul nostru și ca rector, în urmă cu douăzeci de ani, și ca prorector, mai recent. Putem spune că, în mod providențial, dumnealui i se datorează existența centrului nostru, deoarece, în calitate de prieten al profesorului Paul Miron, dumnealui, în 2009, s-a gândit că n-ar fi rău să se reia editarea *Bibliei de la București* în proiectul „Monumenta linguae Dacoromanorum”. Am reușit în 2015 să finalizăm seria, cu ajutorul foarte consistent al Universității, prin construirea unui colectiv mult mai larg decât noi, cei șase-șapte angajați permanenți. Acest proiect s-a terminat. Oricine poate vedea cele 24 de volume și le poate studia, ele sunt disponibile inclusiv online. Mai menționez proiectul mai recent al editării Vechiului Testament în traducerea lui Nicolae Milescu Spătarul și, de asemenea, contribuțiile personale ale colegilor noștri: articole, studii etc. Cam aceasta este ceea ce voiam să spun, mulțumindu-vă tuturor pentru participare. Și aici am putea să facem un bilanț și să vedem că toate centrele mari universitare și cele mai mici chiar, Cluj, București, Galați, Constanța,

Bacău, sunt reprezentate aici. Deci, vă mulțumesc că ați venit și vă urez mult succes. L-aș ruga pe Înalț Prea Sfinția Sa, Părintele Teofan, să ne spună câteva cuvinte de binecuvântare.

Î.P.S. Teofan Savu: Mulțumesc, domnule profesor, pentru cuvânt, pentru osteneală, pentru stăruință, pentru tenacitate, pentru curaj, pentru îndrăzneală, pentru biruință, în a continua un demers deloc ușor și care necesită, știți foarte bine și dumneavoastră și cei implicați în asemenea inițiative, foarte multă inimă, foarte multă minte, foarte mult efort și bază materială și cunoștințe.

Stimată Doamnă Director, stimați oaspeți, iubiți elevi, studenți, mă bucur pentru faptul că Sfânta Scriptură, Biblia cea binecuvântată, așezată în centrul acestei întâlniri, va inspira prin forța ei caracteristică pe cei care astăzi și în zilele care urmează, într-o formă sau alta, vor fi în contact cu ea. Tare sunt curios să aflu, și mi-e destul de greu, dacă, pentru tinerii aici de față, pentru viața lor sau a colegilor lor, un colțișor îl reprezintă și Scriptura. Faptul că sunt aici, veniți de bunăvoie sau îndemnați de oameni de bine, arată că poate, pe undeva, există un colțișor în care o preocupare de acest gen își face prezența. A fost o vreme, și nu mai este decât în parte, în care Scriptura era singura carte și doritorul de cunoaștere deschidea Scriptura sau ruga pe cineva care știa să citească să afle câte ceva din această carte groasă, greu accesibilă și foarte rară. Căci probabil au fost veacuri în care la 10-15 case dacă era o Scriptură, iar înainte de tipar, în manuscris, probabil și mai rar. Și oamenii o căutau cu nesăț și pentru faptul că era singura sursă de informație de această natură și pentru că simțeau nevoia să-și coordoneze viața după Scriptură. Acum, noi poate mai puțin, cei îmbrăcați în acest veșmânt, dar dumneavoastră, tinerii de față, cu onestitate trebuie să recunoaștem, chiar dacă m-aș bucura să nu fie așa, nu ne mai coordonăm viața sau nu vă mai coordonați viața după Scriptură, cu rare și fericite excepții. Tableta, telefonul și alte surse de informare vă arată ce este bine și ce e rău și încercați și dumneavoastră să sesizați în această multitudine de informații ceea ce credeți că este drumul cel drept, pentru că Scriptura a fost gândită ca să coordoneze Dumnezeu prin inspiratorii – autori ai acestor cărți din Cartea cea mare. Dumnezeu a dorit ca viața oamenilor să fie coordonată prin ceea ce este scris acolo. În vechime, un tânăr a rugat pe un maestru întru cele ale bisericii să îi dea un sfat, iar acel bătrân i-a spus tânărului să facă ceea ce are mărturie în Scriptură, adică atunci când ești la răspântii de drumuri să întrebi Scriptura, s-o deschizi, să te afunzi puțin într-însa și, dacă ai ureche de auzit, inimă de simțit, vei auzi un glas care te va orienta în viață. Mă bucură faptul că dumneavoastră, domnule profesor, și echipa încercați să pătrundeți în alte unghere ale acestor adâncuri biblice pe care în general călugărul de mănăstire, preotul de parohie și credinciosul obișnuit nu le ating. Ați amintit dumneavoastră că de o bună vreme Scriptura a ieșit din sfera cultului și a intrat în aula academică. Sper că n-a ieșit cu totul și că a rămas și în sfera cultului, dar ne bucură faptul că a intrat și în altă sferă. Eu am această credință, că nu se

poate ca, din orice punct de vedere am privi Scriptura, ea să nu lucreze în adâncul omului. Această preocupare, care deja este prezentă în arealul nostru de multă vreme, sper să fie continuată, pentru că sper ca mulți oameni care nu au un contact direct cu Dumnezeu prin rugăciune, prin asceză, să cadă în capcana Bibliei, să cadă în plasa ei. Deschizi undeva, ai avut o nedumerire, ai o tristețe, ai o bucurie și, întâlnindu-te cu un cuvânt din Scriptură, acela îți va grai într-o modalitate sau alta și nu se știe cum te va ajuta și îți va aduce mai multă lumină în viață. De aceea sunt extrem de mulțumit pentru această inițiativă, pentru că în sfera noastră pur bisericească Scriptura este la locul ei. Sunt cel puțin și doar în lumea ortodoxă cincisprezece mii de locuri în care săptămânal Biblia se deschide, adică în cele cincisprezece mii de biserici ortodoxe; dacă adăugăm și alte biserici, alte confesiuni, alte grupări religioase, ne dăm seama că, de-a lungul și de-a latul pământului, în fiecare zi, sunt zeci de mii, dacă nu sute de mii de locuri (nu de persoane, persoane sunt mult mai multe) care, într-o formă sau alta, se raportează la această Carte Sfântă.

Un ultim gând pe care doresc a-l exprima aici. Importantă este cercetarea pe care o faceți, domnule profesor, analizând cuvinte, semnificații, influențe ale contextului în care un text sacru a fost alcătuit, limba în care a fost alcătuit, influențele care au fost exercitate asupra autorului sacru, etapele prin care a trecut textul sacru de-a lungul vremii, foarte multe exegeze de acest gen, care mulțumesc și mințea scrutoare a cercetătorului. Sper, în același timp, ca Scriptura să rămână și în sfera semnificațiilor ei adânci, care-l ajută pe om să se apropie de Dumnezeu și să înțeleagă ceea ce se întâmplă în viața lui și în viața lumii prin intermediul Scripturii. Sfântul Ioan Gură de Aur, acum o mie șapte sute de ani, vorbește despre asta în *Comentarii la Psalmi*. În orice comentariu la Psalmi pe care-l începe, spune: „și-am mai găsit o variantă care spune așa”, „încă o altă variantă care spune așa”. Circulau, probabil, mai multe manuscrise în perioada respectivă și omul nu alegea una singură, cerceta și alte variante ale textului sacru și le pune la dispoziția cititorului, ceea ce faceți și dumneavoastră într-o modalitate mult mai organizată, dar această preocupare era și atunci. Dar apoi, după ce prezintă mai multe variante, câteodată face apel și la textul evreiesc, ca să întregască gândul pe care îl are în expunerea sa, și asta se întâmplă pe la anii 370-400, perioada în care a scris acest dumnezeiesc Părinte, și, după ce prezintă aceste variante, aceste posibilități și face recurs la textul original, își îndeamnă cititorii spunând că mai există și un sens pe care el îl numea anagogic, un text mai adânc și unul mai înalt, un sens mai adânc și unul mai înalt, pe care nu-l pot înțelege decât cei care sunt în legătură cu Dumnezeu. Acum șapte-opt ani am mers eu în județul Neamț. Într-o pădure era o casă care mai este și acum, se mai retrag din când în când călugării pentru lectură, pentru meditație, și acolo într-o chilie, care mi-a fost și mie pusă la dispoziție pentru câteva zile, am găsit un înscris; spunea autorul – era menționat, nu-i mai rețin numele: „Cel care se roagă mult, vin îngerii în mințea lui și-l ajută să înțeleagă ceea ce se întâmplă în viața lui, ceea ce se întâmplă în jurul lui, primește o cunoaștere mult mai adâncă a rostului

evenimentelor care au loc în lume”. Cred că și semnificațiile înalte și adânci ale Scripturii pot fi înțelese în desăvârșirea mesajului pe care Dumnezeu l-a așezat în Scriptură de oameni care se apropie de Dumnezeu, care se deschid, aș îndrăzni a spune, spre aceeași inspirație pe care au avut-o autorii sacri ai acestei Scripturi. Ambele abordări, a dumneavoastră și a noastră, așezate împreună, îl pot ajuta pe românul, europeanul, cetățeanul lumii de mâine să fie ancorat în continuare în cea mai răspândită – este încă și sper să rămână până la sfârșitul veacurilor cea mai răspândită –, cea mai tradusă, cea mai comentată și cea mai mult tipărită carte din lume și anume Dumnezeiasca Scriptură. Vă mulțumesc, dumneavoastră tuturor, pentru că ați rupt din timpul dumneavoastră câteva clipe să fiți cu noi în această dimineață. Dumnezeu să vă binecuvânteze pe toți, să vă răsplătească osteneala pe care v-ați luat-o în această lucrare; și pentru dumneavoastră, și pentru mine, în primul rând, și pentru tinerii de față, Dumnezeiasca Scriptură să fie călăuză în viață. Mulțumim frumos.

Eugen Munteanu: În numele colegilor mei, Înalte Prea Sfințite Părinte, vă adresez încă o dată mulțumiri pentru îndemn și pentru ajutor. Mi-aș permite să preiau două-trei minute referința pe care ați făcut-o la Sf. Ioan Gură de Aur, care pentru mulți filologi reprezintă un reper; în general, părinții capadocieni i-am considerat întotdeauna mai filologi decât alți scriitori bisericești. Noi ne bucurăm, filologii români, că avem, ca să zic așa, patronii noștri prin declararea ca sfinți a lui Dosoftei, a lui Varlaam și a lui Antim Ivireanul, trei mari ierarhi care au fost în același timp și filologi. Noi îi considerăm filologi pentru că s-au ocupat cu textele, le-au editat, le-au studiat, și atunci putem avea mai mult curaj, mai mult confort sufletesc, gândindu-ne că avem asemenea protectori și predecesori. Desigur că ceea ce ați spus dumneavoastră este esența a ceea ce trebuie spus, și anume că dimensiunea filologică, adică acea abordare de tip istoric prin care noi vedem viața cuvintelor în limbi istorice date, în condiții istorice precise, trebuie, desigur, întotdeauna oglindită în interpretarea spirituală pentru care există o chemare specială și o pregătire specială. Asta este și una din mizele întâlnirilor noastre anuale și, de asemenea, țin să menționez că spiritul nostru este un spirit științific și nu aș spune ecumenic, că nu e cazul nostru să folosim acest cuvânt, dar irenic măcar, în sensul că între noi sunt în fiecare an colegi care vin și prezintă studiul lor, dar o fac dintr-o perspectivă confesională diferită, adică ori ortodoxă, ori catolică, ori pentecostală, unii din membrii noștri cei mai de bază sunt specialiști. De exemplu, mâine vom prezenta două ediții biblice recente foarte importante din punct de vedere cultural, și anume Biblia tradusă după Textul Masoretic, apărută la Humanitas, de un colectiv coordonat de doamna Francisca Băltăceanu și doamna Monica Broșteanu, o inițiativă foarte importantă. Suntem de părere că o cultură matură trebuie să aibă la dispoziție Sfânta Scriptură nu numai în forma tradițională a unui cult oarecare, ci trebuie să aibă versiuni în limba respectivă ale celor trei

prototipuri. Sfânta Scriptură este aceeași, este aceeași pentru oricine, dar faptul că se exprimă în limba română, în limba engleză, în greacă și în latină nu este lipsit de consecințe. Prin urmare, o cultură majoră trebuie să aibă o versiune după Textul Masoretic, după ebraică, după textul Septuagintei, adică după greacă, și după textul Vulgatei. Este vorba de cele trei versiuni care au marcat – ca să zicem așa – zone culturale și ecleziastice diferite. Iată, cultura noastră se apropie de acest ideal prin faptul că s-a inițiat traducerea din ebraică, sunt deja două volume publicate de traduceri ale Textului Masoretic.

Acum, Părinte Mitropolit, permiteți-mi să acordăm cuvântul Doamnei Director Adriana Zaiț, căreia îi mulțumim încă o dată pentru sprijinul acordat colectivului nostru de cercetare și pentru prezență.

Adriana Zaiț: Vă mulțumesc! Înalț Prea Sfinția Voastră, nici nu cred că știți sau, de fapt, cred că știți cât adevăr era în vorbele rostite mai devreme, când spuneți că uneori câte cineva din afară și necunoscător cade într-o capcană. Mărturisesc că sunt unul dintre cei căzuți în această capcană, dar, paradoxal, e o capcană în care mă simt bine și cred că e al treilea an în care am început să explorez cumva, să spunem, misterele acestei lumi, de care n-am fost foarte apropiată, iar când domnul profesor Munteanu vorbea despre bunăvoința mea față de colectiv, eu așa spune că mai degrabă bunăvoința aceea curge în sens invers, mă simt mai degrabă datorare să le mulțumesc lor pentru bunăvoința cu care m-au acceptat, străină fiind de lumea lor, într-un univers foarte bogat. La început a fost *cuvântul*, *verbum* sau era *sermo* sau era *logos* sau era *davar*. Și oare era *cuvânt* sau era *față*? Oare cât de mult s-au schimbat înțelesurile *cuvântului* în timp? În câte limbi a fost rostit el? Câte înțelesuri în fiecare dintre limbile respective? Oare suntem în stare noi, oamenii de astăzi, ai prezentului, să înțelegem tot ceea ce au vrut să ne spună oamenii din trecut? M-am întrebat, la un moment dat, în ce măsură există o legătură, de exemplu, între credință și cercetare, între Biblie și cercetare. Nu știu dacă m-aș fi întrebat, înainte de aceste întâlniri cu dumneavoastră, dacă cercetarea este prezentă în Biblie. Și am încercat să găsesc acele proverbe, versete din Biblie care duc spre cercetare, pentru că, nu-i așa, *cantă și vei găsi*, și am găsit: „Slava lui Dumnezeu stă în ascunderea lucrurilor, dar slava împăraților stă în cercetarea lucrurilor”/ „It is the glory of God to conceal things, but the glory of kings is to search things out”; „Ferice de omul care găsește înțelepciunea și de omul care capătă pricepere”/ „Blessed is the one who finds wisdom, and the one who gets understanding”; „Cine răspunde fără să fi ascultat face o prostie și-și trage rușinea”/ „If one gives an answer before he hears it is his folly and shame”; „O inimă pricepută dobândește știința și urechea celor înțelepți caută știința”/ „The heart of the discerning acquires knowledge, for the ears of the wise seek it out”. Dar și „an intelligent sau wise sau prudent heart acquires knowledge and the ears of the wise seek knowledge”. Veți putea ușor înțelege de ce, pentru un neinițiat, lucrul care a sărit imediat în ochi a fost și cum traduc eu și cum

interpretez eu și care sens îl iau eu atunci când îmi caut adevărul în astfel de texte. Cât de interesant este să vedem felul în care, în diferite limbi sau chiar în aceeași limbă, diferiți traducători au interpretat vechile texte la care noi rareori mai avem acces sau sunt din ce în ce mai puțini cei care cu adevărat au acces și care își doresc, de fapt, să aibă acces la ele. M-am întrebat, de exemplu, de ce este preferat cuvântul *ferice* lui *binecuvântat* sau de ce *pricepere* lui *înțelegere* sau *cunoaștere*, de ce *știință* și *cunoaștere* în același timp, chiar dacă, în engleză cel puțin, dar și în limba noastră, sensurile pot fi destul de diferite. Noi spunem *a avea știință, om de știință, cu știință, spre știință, neștiință* și atât de multe sunt sensurile pe care le putem acorda cuvintelor. În latină vorbim de *scientia*, vorbim de *cognitio*, dar *priceperea* este *intellectus*; și mi-am spus atunci: da, poate că este vorba de această *înțelepciune*. *Priceperea* a căpătat o altă valență în acel moment. Așa că, oameni pricepuți, v-ați adunat astăzi aici pentru a încerca să răspundeți unor întrebări, pentru a tălmăci cuvintele, pentru a căuta adevărul. Știu că nu este ușor. Eu mai degrabă ca un nepriceput mă joc cu aceste cuvinte și mi-am adus aminte de acel joc cu mărgelele de sticlă și de fraza: „Adevărul există, dragul meu, dar învățătura pe care o râvnești, învățătura absolută, desăvârșită, singura care te poate face înțelept, aceea nu există. Nu trebuie nicidecum să râvnești către o învățătură desăvârșită, prietene, ci către propria ta desăvârșire. Dumnezeu se află în tine însuși, nu în noțiuni și în cărți, adevărul este trăit și nu predat la catedră. Fii gata de luptă, Josef Knecht, bag de seamă că ea a și început”.

Așa că, dacă lupta tot a început pentru căutarea adevărului, eu vă doresc să aveți minți pricepute și inimi deschise și suflete liniștite ca să puteți să căutați și să tălmăciți, și pentru noi, adevărul din Cartea Veche, mai ales consecințele pe care le au acestea pentru noi, oamenii care trăim în prezent. Fie să trăiți și să trăim cu toții adevărul! Succes!

Eugen Munteanu: Mulțumesc, Doamnă Director! Nu-mi rămâne decât să-mi exprim încă o dată speranța că ceea ce am început noi în acești ani va continua multe decenii de acum încolo, că vom reuși să inserăm incipienta noastră mică tradiție în tradiția mai mare a culturii românești și a culturii ieșene, onorându-ne într-un fel chemarea noastră de intelectuali, onorând deopotrivă și acest noroc, această șansă de care spuneam. Insist încă o dată și mă adresez colaboratorilor mei direcți spunându-le ceea ce aud destul de frecvent de la mine: aveți în mână un domeniu extrem de fecund. Am reușit să creăm împreună instrumentele necesare. Avem o asociație, avem un grup de cercetare, avem două publicații, avem acest colocviu, care este la a noua ediție. Prin urmare, de acum încolo sunt niște elemente de rutină, care ne pot îngădui să creăm un cadru potrivit și pentru alții. În ceea ce mă privește, aș vrea să am norocul, să dea Dumnezeu să particip măcar la a douăzecea ediție. Urându-vă succes și mulțumindu-vă pentru participare, mulțumindu-i Înalț Prea Sfinției Sale, prezentăm prima comunicare plenară și îl invităm pe domnul profesor Michael Metzeltin, vechi cunoscut al nostru, romanist de rangul întâi,

cunoscut în întreaga lume științifică, membru a vreo zece academii și universități, inclusiv membru de onoare al Academiei Române și membru plin al Academiei de Științe a Austriei. Domnul profesor Metzeltin ne prezintă comunicarea pe care a intitulat-o: *Cu ce probleme se confruntă un romanist când se ocupă de glose medievale timpurii.*